

חומר העשרה

ואם כולם היו קופצים מהגג

גבולות ואחריות ביחסים בעידן ה Me too

מחזה - חגית בודנקין / דרמטורגיה ובימוי - אסנת זיביל/

תפאורה ותלבושות - נופר דרזנר/ מוסיקה - יאור יעקב/ תאורה- דן גלזר/

שחקנים - כרמית מסילתי/נעמי פרומוביץ', רן קפלן/טל ללח

הצגה שהיא מפגש נוקב בין גלי - שהיא שוטרת בכירה ובין שחר, נער שהוזמן לחקירה במשטרה. בסרטון שהופץ ברשתות החברתיות תועד שחר עם כמה מחבריו במהלך מסיבת פורים כשהם שיכורים, משתוללים ותוקפים נערה מבית ספרם.

חומר העשרה

בתוך חדר החקירות, גלי מעמתת את שחר עם התלונה שהוגשה נגדו, עם מעשיו והתנהגותו. ביחד הם עוברים מסע שמציף אצל שניהם קשת של רגשות ותובנות, עד ההכרה בחלקו של שחר במעשה.

הצגה מפתיעה ומטלטלת על אחריות ביחסים, על גבולות ועל הצורך באמפטיה.

חומר העשרה

'ואם כולם היו קופצים מהגג' - מסמך כוונות

חגית בודנקין, מחזאית ההצגה

בחודש מרץ לפני מספר שנים, ארע אצלנו בבית ספר התיכון שבו למדו גם ילדיי, אירוע של תקיפה מינית.

קבוצת נערים שתויים, במהלך מסיבת פורים, עודדו נערה בת גילם, לעלות על השולחנות, לרקוד מולם ולהתפשט. הנושא הובא לידיעת ההורים והמשטרה פעלה בניתוח.

אני זוכרת את השיח בקרב הנוער בעקבות האירוע. הם היו מבולבלים.

בעידן המי טו הם כבר מודעים שחיזור הוא הדדי שמגיע מתוך רצון ובחירה והטרדה מינית

היא חד צדדית וכפויה, שאין בה שוויון, שהיא משפילה ולא רצויה. הם יודעים שהטרדה

מינית מהווה מעשה פולשני ומפחיד שמעורר רגשות כעס ועצב אצל הקורבן. אבל השאלות

שנכחו באוויר היו חזקות מהידיעה.

האם הנערה שיתפה פעולה? היא עלתה על השולחנות מרצון? מה גרם לה להוריד את

הבגדים? האם אף אחד לא עצר בזמן אמיתי את מה שקרה ולמה?

האירוע הזה ואחרים שמתפרסמים בתקשורת כמעט מידי יום, הביא אותנו להכרה

שלמרות שהנוער חי בעידן המי טו ויכול לדקלם את המסרים שלו, הם לא באמת מבינים

את המשמעות בפגיעה מינית. הרגשנו שאנחנו רוצות לכתוב הצגה שתציף את השאלות

גם אם הן קשות ותגרום לצופה להתלבט, לחשוב, ולהבין שלא מגיע לאף אחד ואחת

להיקלע לסיטואציה שבה הוא נפגע מינית או פוגע מינית.

כתבנו על מנת שהצופה יטמיע את העובדה שכל אחד צריך לקחת אחריות על מעשיו ולא

לפחד לעצור ולהתערב כשהוא רואה שמשוה לא טוב קורה מולו. רצינו שהוא יגלה שהדרך

להבנה אמיתית עוברת באמפתיה, בראיית מי שמולך וקבלה של מה עובר עליו.

היום הטרדות מיניות כוללות ספקטרום נרחב של מעשים: החל מצילומים לא ראויים

ברשתות החברתיות, מעשים מגונים והצעות בעלות אופי מיני, ועד לכפיית מערכת יחסים

ואונס.

חומר העשרה

ההצגה "ואם כולם היו קופצים מהגג" לא מטיפה. היא מתרחשת בחדר חקירות שבו חוקרת מנסה להוביל נער ללקיחת אחריות על המעשה אלא שהוא לא מודע השלכות מעשיו, מאשים את הקורבן ומנסה להצטדק. והחוקרת? במהלך ההצגה מתגלה שהיא אימו של הנער ובסיטואציה כל כך קשה, חושפנית ומפוקחת היא צריכה להגיע אל נבכי נפשו כדי שיבין...

'ואם כולם היו קופצים מהגג' - על הקונספט הבימתי

אסנת זיביל, במאית ההצגה

ההצגה 'ואם כולם היו קופצים מהגג' מתרחשת בחדר חקירות. במפגש טעון בין נאשם וחוקרת, בין בחור צעיר ואשה בוגרת, בין ילד ואמא שלו. ביחד עם מעצבת התפאורה – נופר דרזנר ומעצב התאורה – דן גלזר, יצרנו חלל שהוא גם ריאליסטי – שולחן, מחשב, כסאות, ובאותה עת הוא גם סימבולי ומסמן את המצב של הדמויות. חקירות חדר החקירות עשויות מריבועים ריבועים של מסגרות ברזל – שמזכירות סורגים בבית סוהר. על מסגרות הברזל מפוזרים חלקי תמונה של נערה צעירה. כמו תמונת קורבן, כמו פאזל שצריך לסדר, כמו הבלחות של זיכרון והכרה – שמשקפות את החוויה ששחר, גיבור ההצגה, עובר. עם התקדמות ההצגה שחר מבין יותר ויותר את אותו ערב ואותו מעשה שבגללו זומן לחקירה. עיצוב החלל בצורה כזאת מאפשר לנו גם לראות מבעד לקירות את המתרחש מחוץ לחדר – מה שהנער המואשם, אולי לא אמור לשמוע ולראות. גם הפתח לחדר מסומן בלבד, על הבמה אין דלת אמיתית. כך ש במובן הפיזי הנער יכול פשוט לעזוב את חדר החקירות ולצאת. אלא שברגע מכריע, הנער עוצר לפני הפתח, מסתובב וחוזר לשבת ליד השולחן של החוקרת – ואולי זאת הבחירה הראשונה שהגיבור עושה, של לקיחת אחריות.

ניתן לומר, שעל זה בעצם מושתתת ההצגה: על השאיפה שלנו שבני אדם באשר הם ובני נוער בפרט יבחרו את דרכם, ייקחו אחריות על מעשיהם וילמדו לנתב את דרכם לדרך של מחשבה תחילה, אמפטיה וכבוד לזולת, רגישות ואחריות.

חומר העשרה

המוזיקה בהצגה הולחנה ע"י מוזיקאי צעיר – **יאור יעקב**. יאור יוצר מוזיקה עכשווית שמשלבת בין ניואנסים תיאטריים למקצבים סוחפים ואמוציונליים. ההצגה מהווה מראה לבני הנוער, התנהגותם וסביבתם. רצינו שהמוזיקה תהדהד לבני הנוער את חייהם. בכלל מוזיקה, בעיני, היא אחד האמצעים הבלתי מילוליים הישירים, המעצימים והאפקטיביים ביותר בין אנשים.

ההצגה התברכה בשני שחקנים מופלאים. **רן קפלן** שחקן צעיר, בוגר בית ספר למשחק שרק לפני שנים מעטות סיים את לימודי התיכון שלו, ושחקנית תיאטרון רפרטוארי ותיקה ויקרה, **כרמית מסילתי**. שני השחקנים מביאים אל הבמה כנות ואותנטיות ועומק והומור. אני מאמינה שהכח בתיאטרון הוא הכח של האמת. של מפגש לבבות בין הקהל לבמה. בין החיים שלנו כשאנו יושבים בחושך באולם, ובין האירוע התיאטרוני החי לעינינו. כששחקן 'מזייף' הקהל מרגיש את זה. גם אם לא יודע בדיוק לשים את האצבע מה פה לא היה בסדר.

בהצגה שלנו, עברנו כל היוצרים יחד: **חגית בודנקין** המחזאית, המעצבים, אני ובעיקר השחקנים, חוויות עמוקות ולעיתים לא פשוטות של התמודדות עם התכנים שההצגה מעלה, וכל זה על מנת להגיע לבמה ולעבור יחד עם הקהל את המסע החשוב ומציף התכנים והשאלות שיצרנו. ועל כך תודתי והערכתי העצומה לכולם. וכמובן **לתיאטרון הנפש** - הבית שלנו, שבלעדיו כל זה לא היה קורה.

חומר העשרה

שאלות לדיון לאחר הצפייה בהצגה

- האם אתה מכיר אישית אדם שהיה מעורב במקרה של הטרדה מינית?
- האם היו השלכות למעשה? מה הן?
- מדוע לדעתך בתחילת ההצגה שחר לא מבין למה זומן לחקירה?
- מה הן לדעתך הנסיבות המבלבלות אותו?
- האם גם אתה מרגיש שהמסרים בעניין היחסים הבין מיניים סותרים ומבלבלים?
- האם יתכן שהגבולות ברורים ובכל זאת אנו חורגים ופוגעים? מדוע לדעתך?
- במסיבה שחר עודד את הנערה להתפשט, לפני כן, היא שלחה לו תמונות אינטימיות, מי לדעתך אשם? מדוע?
- מי לדעתך הקורבן במעשה? הנערה? שחר? היש הבדל ביניהם?
- אילו היית נוכח במקרה דומה, האם לדעתך היית מתערב? ניצב נגד החברים שלך?
- האם גם מי שעמד בצד אשם? פלילית, מוסרית?
- במסיבה כולם שתו, האם לדעתך יש קשר בין שתיית אלכוהול למקרים של הטרדה?
- מה לדעתך ניסו להשיג בשתיית האלכוהול? שחרור? קירבה? אהבה? חוויה?
- החוקרת מנסה להעביר את המסר שכל אחד אחראי למעשיו ולכל אחד יש את זכות הבחירה בכל רגע נתון. האם אתה מסכים עם האמירה?
- האם לדעתך להצגה ערכים נוספים שהיא מנסה להעביר? מהם?
- האם בעקבות הצפייה בהצגה השתנו דעותך? במה?

חומר העשרה

חומר העשרה שנערך בשיתוף צוותים חינוכיים טיפוליים מקצועיים

מחקרים על אפקטיביות של תוכניות התערבות בתחום מניעת אלימות בכלל ואלימות מינית בפרט בקרב בני נוער מצאו שעל מנת שהצגה תהיה אפקטיבית והמסרים החוויתיים יועברו ויוטמעו כערכים יש להעביר את בני הנוער תהליך הכולל מספר מפגשים. חשוב כי מפגשים אלו יכללו שיח עם מבוגר משמעותי ואשר יערוך הכנה לפני ההצגה ולאחריה. השיח עם המבוגר המשמעותי יעסוק בעיבוד החוויה, ייתן מקום לשיח רגשי, יכוון לדיון בעמדות השונות שיעלו לאחר ההצגה בקרב התלמידים וכן יחדד מסרים ערכיים.

אנו ממליצים שיהיה שיעור/י הכנה לקראת ההצגה ומציעים שהצוותים הטיפוליים והחינוכיים ידברו על התכנים שעולים ממנה בסדרת מפגשי המשך. ההצגה הינה חוויה רגשית חזקה המהווה בסיס מעולה לדיון חינוכי – רגשי, ערכי והתנהגותי.

ההצגה מעוררת שאלות ופותרת נושאים לדיון ומהווה שלב ראשוני לחשיבה ביקורתית שאסור לפספס אותו. החשיבה הביקורתית נוגעת במעגלים שונים שכוללים את הפוגע, הקורבן, החברים שנכחו סביבו, בני משפחה ואחרים.

אנו ממליצים להכין מערכי שיעור שמתייחסים לנושאים הבאים:

חומר העשרה

רווחים משניים לכל התנהגות

לכל התנהגות יש רווח והפסד. לעיתים קל לנוער לראות רק צד אחד של המטבע. כדאי לערוך על כך דיון פתוח וכנה. להביא לידי ביטוי רווח והפסד של הפוגע ושל הקורבן. מתוך עמדה של הזדהות וחמלה.

המקום של הקורבן

כדאי לערוך דיון על המקום של הקורבן. מתוך הזדהות וחמלה על הקורבן. כדאי לשים לב שלעיתים קשה לנו לחשוב על רווחים בהתנהגות של הקורבן. אנחנו נוטים להאשים: היא התלבשה פרובוקטיבי, היא רקדה, היא שתתה אלכוהול וכו. לכן, כדאי שבני הנוער יפרטו לפרטים את ההתנהגות שלה וינסו להעלות נקודות רווח. כגון: להרגיש טוב עם הגוף, קבלת תשומת לב, להיות מגניבה, להיות מקובלת חברתית ועוד.

- חשוב לשים לב שאין כאן שחור ולבן.
- נערה/ה יכולה לפעול למשל מתוך מקום של דימוי עצמי נמוך או רצון להשתייכות חברתית או אפילו כלכלית (מעמדית).
- נערה/ה יכולה למשל להגיע להתנהגות מינית דווקא כשהיא שיכורה/ה 'ככה יגידו שהייתי שיכורה ולא יגידו שאני 'נותנת'

האם הפוגע יכול היה לנהוג אחרת?

כדאי לתת לתלמידים להעלות הצעות כיצד יכול היה הפוגע לנהוג אחרת. ניתן לשאול אותם- אם הפוגע היה האח הקטן שלך, כיצד היית מייעץ לו? (אל תשתה, תשמור על עצמך, אל תלך, אם יתחיל בלגאן שמור על החברים שלך?) בשאלה הזו הופך התלמיד למבוגר האחראי ולעיתים זה נותן עוד נקודת זווית חשובה לדיון.

חומר העשרה

סוף מעשה במחשבה תחילה

בגיל ההתבגרות יש המון דברים שמפתים אותנו. חשוב לדבר על כך עם התלמידים ולבחון מה מפתה אותם. הדרך להתמודדות בין השאר – תחשבו מה יקרה אם תספרו לאמא ואבא, האם זה יעבור ב'סבבה' או שתצטרכו להוריד מבט. לפני שאתם עושים משהו תעבירו בראש את הסיטואציה שאתם צריכים לספר את מה שאתם עושים והאם ואיך זה יתקבל אצל השומע...

איך אנחנו שומרים אחד על השני

בהצגה שואלת האמא – איפה היו החברים שלך.

כשאתם יוצאים עם מישהו תמיד תזכרו כדאי לעלות את השיח סביב הסיטואציה הבאה: שמישהו ישאל איפה הייתם? איפה היו החברים שלך? תזכרו שאתם תצטרכו לפגוש את האימהות ולתת להם הסברים. תזכרו שאתם שם בשביל החברים שלכם.

אלכוהול והתנהגויות סיכון

מה לדעתכם היה קורה אם בני הנוער בהצגה לא היו שותים אלכוהול? איך זה היה משפיע על המתרחש בהצגה אם בכלל? מה התפקיד של האלכוהול במסיבה? האם הנערה הייתה מתנהגת שונה אם לא הייתה שותה אלכוהול במסיבה? האם התלמידים היו מתנהגים אחרת אם לא היו שותים אלכוהול במסיבה? מה לדעתכם אפשר לעשות כדי שמקרה כזה לא יחזור על עצמו? האם תוכלו לנסח כללי אצבע לשמירה עצמית במסיבות?

המטרה:

חומר העשרה

- לעורר חשיבה ביקורתית
- לבנות כללי אצבע פשוטים שקל ללמדן לזכור לשמירה עצמית.
- לסייע לתלמידים לפתח עמדות נוגדות שימוש באלכוהול

כל תלמיד יגדיר לעצמו מראש למה חשוב לו לשמור על עצמו ובאלה דרכים הוא חושב לעשות זאת. המטרה לעורר את הדיבור הפנימי ברגע שבו אתה נמצא בסיטואציה לא נוחה או מסכנת.

משובים

ואם כולם היו קופצים מהגג הוא שם של הצגה מעולה. לא פחות. ושוב, **תיאטרון הנפש** בגדולתו, מצליח לעורר את נושא ה ME TOO באופן ייחודי, מתריס אבל לא מעצבן, כזה שמתאים לבני נוער והאמת שגם לא לבני נוער.

התחושה הזאת שחונקת את רובינו לאחרונה, שמשהו רע קורה לנו... שהגבולות נחצים, שניתן להטריד נערות ונערים ולצאת מזה בשלום, שלפסול אדם בשל חולשותיו זאת אופנה ושצעצוע אנושי זה כבר לא מילה גסה. בקיצור, ההצגה מעלה לדיון את הנושאים ועוטפת אותם בחוק, סדר, השלכות ובעיקר הענישה והמחיר הענק שישלמו הקורבנות, המתעללים ובני משפחותיהם.

בהצגה, מסיבת פורים של בני נוער, יוצאת משליטה. ואחריה מופץ סרטון מבזה ומטריד... מוכר לכם? אבל ה"טיפול" שמעניקה ההצגה לנושא השגור הזה, אינו מוכר ובטח לא מובן

חומר העשרה

מאליו . משחק מעולה, מרגש, המון נושאים חבויים ושני שחקנים שמחזיקים אולם שלם פעור פה.

וואו... אז תיאטרון הנפש בהצגה מטלטלת, שהיא חובה בעיני לכל בני הנוער, בנים ובנות ובטח להורים שאולי צריכים דחיפה קלילה (כמה שאני עדינה עכשיו) כדי להחזיר את מושכות החינוך לידיהם.

אני עד עכשיו עם "אם כולם היו קופצים מהגג" בראש שלי, לא מפסיקה לחשוב איזו הצגה חדה וחשובה, ואיזה ליהוק מדהים!!!

שחר אינו מבין ואינו מפנים את גודל הבעיה אליה הוא נקלע אך לאט לאט התמונה מתבהרת, והאירוע נפרט לפרטים ומקבל שמות ומשמעויות. החקירה הראשונית הרשמית הופכת להיות אישית יותר ויותר (תבינו כשתראו) ושחר מספר לחוקרת ולנו את השתלשלות העניינים באותה מסיבה, בעיניים שלו. ואין כאן חלוקה ברורה של שחור ולבן, טובים ורעים, אלא מקרה שצריך וחשוב לדון בו לאחר צפייה. על גבולות בהתנהגות וביחסים בינאישיים, על לקיחת אחריות, ערכים, אנושיות, כיבוד האחר/ת, אסור ומותר. הצגה אנושית, אינטימית ומרגשת שיש בה גם אמירות חזקות ומסרים חשובים.